

Ключкович Т. В.,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки
та педагогіки вищої школи,
Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет», м. Ужгород, Україна

Попадич О. О.,
доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри загальної педагогіки
та педагогіки вищої школи,
Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет», м. Ужгород

ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Інклюзивна освіта – це освітня технологія, яка передбачає навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами у звичайному закладі освіти, де створені відповідні умови для забезпечення максимальної ефективності навчального процесу [1, с. 123]. Оскільки питання інклюзивної освіти сьогодні є дуже актуальними і майбутні фахівці початкової школи повинні бути готові самостійно розв'язувати складні питання навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами, кафедрою загальної педагогіки та педагогіки вищої школи введено в освітню програму спеціальності «Початкова освіта» навчальний курс «Інклюзивна освіта». Освітній і професійний стандарти містять вимоги до вчителя початкової школи, що стосуються необхідності формування у нього компетенцій, що дозволяють реалізувати програми інклюзивного навчання. Основними психолого-педагогічними компетенціями студентів для роботи в умовах інклюзивної освіти є: моніторингова компетенція (за її допомогою можна відстежувати процес навчання і виховання дітей в умовах інклюзивної освіти та зіставляти реально отримані підсумки з наміченими, допомагати дітям з особливими потребами в навчальній діяльності та поведінці, підтримувати контакт з їх батьками), діагностична компетенція (дозволяє визначити готовність до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, знаходженню взаємодії з батьками), змістовна компетенція (характеризується знанням проблем виховання і навчання, розумінням особливостей змісту інклюзивного навчання, засвоєнням знань і умінь роботи з дітьми з особливими потребами та обмеженими можливостями) [3, с. 47].

Формування перерахованих професійних якостей і ключових компетенцій учителя початкової школи в освітньому процесі в закладі вищої освіти є однією з умов його успішної майбутньої професійної діяльності в інклюзивній освіті.

Питання інклюзивної освіти в Україні вивчали О. Будник, А. Колупаєва, Л. Міщик, Ж. Матюх, Ю. Носенко та інші. Питанням дистанційної освіти присвячені роботи як багатьох зарубіжних науковців (Р. Деллінг, Д.Кіган, М. Мур, А. Кларк, М. Сімонсон, М. Томпсон та ін.), так і вітчизняних (О. Андрєєв, І.Гулівата, Л.Гусак, І. Козубовська, К. Рум'янцева, В.Староста, А.

Хуторський та ін.).

За концепцією розвитку дистанційної освіти в Україні дистанційна освіта – це форма навчання, рівноцінна з очною, вечірнього, заочною та екстернатом, що реалізується, в основному, за технологіями дистанційного навчання [4].

Кафедра загальної педагогіки та педагогіки вищої школи факультету суспільних наук ДВНЗ «УжНУ» з часу оголошення карантину негайно перейшла на дистанційне навчання, використовуючи сайт електронного навчання УжНУ, інші технології он-лайн навчання та інтернет-ресурсів. У процесі дистанційного навчання використовуються дистанційні курси – інформаційні продукти, які є достатніми для навчання за окремими навчальними дисциплінами [2].

Кафедрою загальної педагогіки та педагогіки вищої школи запроваджено курси з інклюзивної освіти (модератор курсів – авторка статті д. пед. наук О. Попадич) (рис. 1).

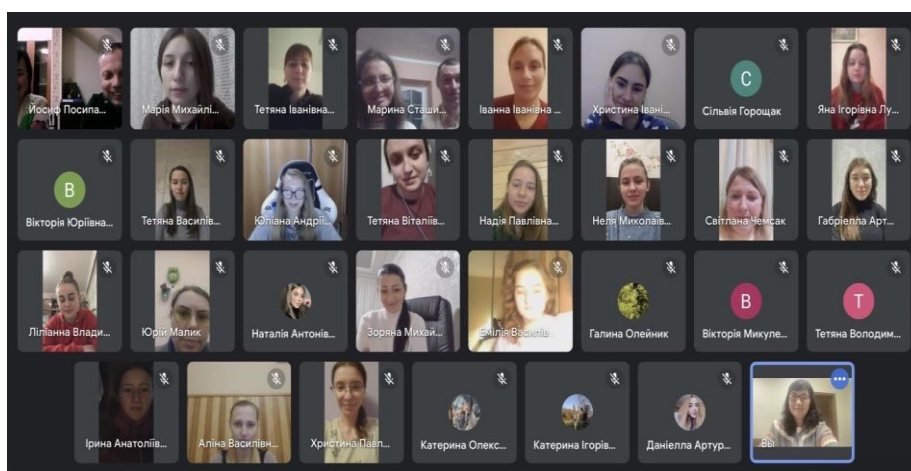

Рис. 1. Проведення курсів з інклюзивної освіти он-лайн

Слухачами курсів є як сьогоденні здобувачі вищої освіти (бакалаври і магістри дошкільної і початкової освіти), так і випускники кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи минулих років, а також студенти кафедри соціології та соціальної роботи (<https://www.uzhnu.edu.ua/uk/news/nafsn-zanyattya-z-InklyuzivnoJi-osvIti-dlya-maybutnIh-fahIvtsIv.htm>).

Відповідно до програми курсів, заняття проводять викладачі кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи (серед яких авторка статті – к. пед. наук Т. Ключкович), кафедри психології УжНУ, викладачі Мукачівського державного університету, Тернопільського національного педагогічного університету, Закарпатського інституту післядипломної освіти, завідувач закладу дошкільної освіти М.Ковач (м.Ужгород) та лектори, які з власного досвіду знають про проблеми інклюзивного навчання учнів та студентів, оскільки належать до категорії осіб із порушенням зору: Марина Володимирівна Сташина-Неймет, спеціаліст Центру гуманітарно-виховної роботи, профорієнтації та працевлаштування ДВНЗ УжНУ, експертка з питань доступності ГО «Громадський холдинг «Група впливу» та Олександр Іванович Неймет, член громадської організації товариства сліпих в Закарпатській області, консультант та помічник дітей, які належить до категорії з особливими освітніми потребами і потребують

додаткової підтримки під час освітнього процесу в інклюзивному класі Ужгородської гімназії №14.

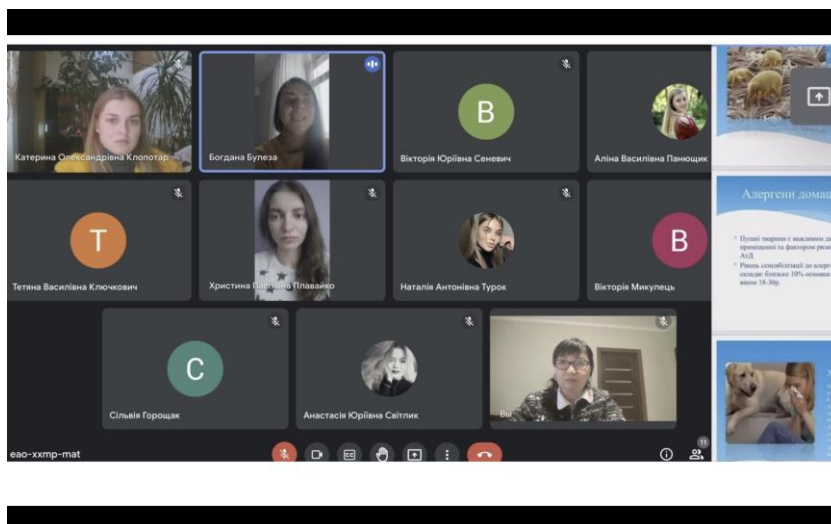

Рис. 2. Курси з інклюзивної освіти з Б. Булезою

Також заняття з курсантами проводила Булеза Богдана Ярославівна – лікар імунолог-алерголог Закарпатської обласної клінічної лікарні (рис. 2). На зустрічі Б. Булеза розповіла про заходи захисту дітей від бактерій та гельмінтів, про профілактику алергії в межах навчальних закладів, про активну співпрацю з батьками з метою пропаганди здорового харчування та про необхідні консультації з лікарями задля максимального обмеження дії алергенів на організм дитини (<https://www.uzhnu.edu.ua/uk/news/kafedroyu-pedagogiki-vprovadzhuysya-elementi-neformalnoi-osviti.htm>).

Отримані знання, безперечно, будуть корисними для фахівців початкової і дошкільної освіти у їх професійній діяльності.

Можемо підсумувати, що як під час традиційного, так і під час дистанційного навчання у майбутніх учителів початкової школи формуються компетенції, які дозволяють реалізувати програми інклюзивного навчання. Ці компетенції допоможуть майбутньому вчителю взаємодіяти з дітьми та родиною для вирішення проблем інклюзивної освіти.

Список використаних джерел:

1. Бондар В. І. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: посібник для вчителів початкових класів. Київ, 2004. 152 с.
2. Блажко О.О., Костунець Т.А. Сучасні тенденції розвитку дистанційного навчання студентів у ВНЗ. Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія [Електронний ресурс] : матеріали міжвузівського вебінару (м. Вінниця, 31 березня 2017 р.) / відп. ред. Л.Б.Ліщинська. Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2017. С. 10.
3. Демченко І. І. Готовність учителя початкових класів до роботи в умовах інклюзивної освіти: структура та діагностика. Умань: Видавець «Сочінський М.М.», 2014. 160 с.
4. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні (затверджено Постановою МОН України В.Г. Кременем 20 грудня 2000 р.).